

Naročnina listu: C. ... pol leta
40 din., četrt leta 2 ... mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inse-
rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

STRAŽA

Needvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v pondeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine proste.
Telefon inierurban št. 113.

I. števil.

Maribor, dne 2. januarja 1924.

Letnik XVI.

Nemški nacionalizem.

Slovinci dobro znamo iz dolgoletnega lastnega izkustva, kaj je in kaj hoče nemški nacionalizem. Kdor bi ga opredelil kot ljubezen do lastne narodnosti in do lastne zemlje; bi zožil krog tega pojma ter bi temu pojmu vzel baš one znake, s katerimi se je najbolj karakteriziral v zgodovini nemške zemlje in njenih sosedov.

Kdor svoj dom, svoj rod, svojo narodnost ljubi, ne stori nobenemu nobene krivice. Kdo pa hoče število svojih sonarodnjakov pomnožiti z raznarodovanjem drugih narodov, kdor hoče narodni teritorij povečati z zemljo, ki pripada drugim narodom, ta izvršuje tatvino in ropanje tuje lastnine.

In takšen je bil nemški nacionalizem. Kar sedaj uganja italijanski nacionalizem pod firmo pobesnelega fašizma zoper Slovence in Hrvatce, to je v nekdanji avstro-ogrski monarhiji uganjal nemški nacionalizem. Njemu ni bilo sveto nobeno pravo, ki se je tikalo katerega slovenskega naroda. Naravno pravo za njega ni eksistiralo. Slovenski narod ni smel imeti onih pravic, ki mu pripadajo kot skupini svobodnih ljudi, izmed katerih ima vsak nedotakljivo in neoddatno pravo do zemlje, ki je njegova lastnina, in do jezika, ki mu je svet kot materni jezik.

Zgodovina slovenskega naroda je po svojem bistvu zgodovina odpora in boja zoper ponemčevanje. Pričela se je ta borba takoj, ko je naš po številu mal narod stopil v poznanje in stik z nemškim sosedom. Našemu narodu je vedno bilo tuje vsako stremljenje po tem, da bi si prilastil nekaj, kar je bila last nemškega naroda. — Nemcem pa je bilo menda bolj prirojeno svojstvo, da so svoje območje širili z razlastitvijo tuje imovine. Tako je bilo v oni dobi, ko so nemški grajščaki gospodarili po naših krajih ter je bič nemškega valpeta krivil slovenske hrbte, da so se klonili nemški gospodji. Tako je tudi bilo pozneje, ko se je nemški uradnik šopiril in širokoustil po slovenski zemlji. Vedno ista uloga, menjali so se samo imejtelji te vloge.

Slovinci nismo dobili svojih narodnih šol. Četudi je to pravo nam bilo zamčeno po ustavnem zakonu, nemška gospoda je znala izvršitev tega prava dosledno preprečiti. Kjer ni tega storila državna gospoda, je pa mesto nje stopila v aktivno deželna gospoda, ki je na primer na Koroškem vztrajno zabranjevala vsako slovensko šolo. Na uradu je slovenski jezik bil brez prava, če se ga je posluževal kak uradnik, je bil to dokaz njegovega velikega človekoljubja. Slovenski narod je bil narod hlapčevskih slojev. V Kralikovi tiskarni izhajajoča »Marburger Zeitung« je v svoji brezmejni nemški ošabnosti na vprašanje: »Kdo je v Mariboru Slovenec«, konsekvntno odgovarjala: »Katoliški duhovniki, dekle in pa kaznjenci v kaznilnici. Načelo nemškega filozofa Nietzscheja o nadčloveku se je napram Slovencem izvajalo tako, da so Nemci igrali vlogo gospodskega naroda, Slovenci pa so se morali zadovoljiti z ulogo hlapčevskega ljudstva.

Svetovna vojna je temu storila konec. Dvignila je slovanske narode ter jim v lastnih narodnih državah postavila lastno domačijo. Sloven je postal gospodar na svoji zemlji. Doba hlapčevanja je za njega minula. — Zdaj ni več samo sredstvo za dosego germanskih ciljev, marveč vsak slovenski narod si je postavil lastne, samostojne cilje, za katerimi stremi v krogu drugih narodov kot enakovreden član človeške družbe.

Tako se je nemški nacionalizem moral umakniti v ozadje. Ni pa se umaknil v brezdelje. Nekaj časa se je dozdevalo, kakor da nima ne smisla ne moči za aktivnost. Pa je bila samo priprava za aktivni nastop. Pri in po volitvah v narodno skupščino v marcu peteklega leta je začelo udejstvovanje nemškonacionalne politike v naši državi.

Nočemo pasti v grehe nekdanje nemškonacionalne zagrizenosti in pohlepnosti, ter Nemcem zabranjevati vsako pravo do politike. Kar jih je Nemcev po rojstvu, in ne po ponemčenju, imajo pravo, da živijo kot taki: Nemški kmet, rokodelc, obrtnik, trgovec ima pravo, da se brani zoper krivico ter skrbi za svoj gospodarski uspeh. Ako se nemška politika kreče in giblje v tem krogu, ne more priti z nami v konflikt.

Nemški poslanci v beograjski narodni skupščini pa ne delajo politike s tega vidika. Ne gre jim za obrambo gospodarskih interesov delovnega ljudstva. Njih cilj so politične koncesije v nemškonacionalne svrhe. Zato podpirajo sedanjo samoradikalno vlado ter glasujejo za zakone, kateri so kvarni tudi za nemške volilce.

Pred svojimi volilci pa junaško zanikajo, da bi bili glasovali za nepopularne zakone ter podpirali Pašičevo vlado.

Nemškonacionalnim voditeljem je veliko več do tega, da dobijo kakšno turistovsko kočjo na Pohorju ali pa mariborski kazino, kakor pa, da morajo na temelju vojaškega zakona, za katerega so glasovali nemški poslanci, vojaki služiti ne v domačih krajih, marveč po Makedoniji in albanski meji. Ni jim do tega, da so

ljudstvu naložili breme, kuluka, oni hočejo, da celemu slovenskemu narodu ostane na plečah breme centralizma. V svoji nemškonacionalni protivnosti proti zahtevam in interesom slovenskega naroda se borijo zoper avtonomijo Slovenije. Nemški nacionalizem je torej vedno isti. Kakor se je v nekdanji državi boril zoper avtonomistične slovenske zahteve, tako hoče sedaj avtonomistični misli zastaviti pot do zmage.

Nemški nacionalizem se potemtakem ne sme čuditi, da je njegova politika pri našem narodu naletela na odpor. Tem manj se sme čuditi, če pogleda preko mej naše države ter tam le malo premosti položaj Slovencev na Koroškem. Nemci zahtevajo nemško tiskarno v Mariboru. Ta njihova zahteva je objektivno neupravičena. Nemci že imajo na Slovenskem Štajerskem dve tiskarni v Ptujju in Celju. Čemu jim bo tretja? Slovenci na Koroškem pa nimajo niti ene tiskarne. Ako bi si Slovenci v Celovcu napravili tiskarno, ter tamkaj tiskali svoj list »Koroški Slovenec«, ki se je moral zateči v neko češko tiskarno na Dunaju, bi jo bili fanatični heimstatlerji in heimverovci že davno demolirali. Ako bi torej Slovenci v naši državi merili nemške zahteve po nemškonacionalnem merilu ter nemške rane lečili po nemškonacionalnem receptu, bi Nemci na Slovenskem Štajerskem ne smeli imeti niti ene nemške tiskarne.

Nemškonacionalna politika, ki jo vodijo Nemci v naši državi, nas od dne do dne sili k temu, da proti njim vedno bolj uveljavljamo načelo reciprocitete: češar Slovenci ne dobijo na Koroškem, do tega Nemci v naši državi nimajo pravice. To načelo se opira na mednarodno pravo in Nemci nimajo nobene pravice ustavljati se njegovemu izvajanju.

Politični položaj.

Za revizijo in proti njej. Avtonomisti se na vso moč borimo za revizijo ustave, odkar je bila sprejeta v ustavotvorni skupščini. Za naše prizadevanje za pravilno ureditev države so centalistični članki samo posmeh. Sedaj pa se ne smeji več. Pribičević ni disponiran za smeh, marveč veliko bolj za solze. Najraje bi plakal za integralnim centralizmom in jugoslovanstvom. Takšno je bilo njegovo razpoloženje na demokratskem zboru v Zagrebu dne 30. decembra. Da bi potlačil solze, se je besno zaletaval v Radiča in Korošca. Čudimo pa se, da se ni tudi zaletel v svojega strankarskega tovariša dr. Voja Marinkoviča, ki je priporočal svoj načrt o samoupravi ter izjavil, da je za ta načrt, če tudi bi ga ne bilo mogoče drugače izvesti, kakor z revizijo ustave. Ustava ni kaj absolutno nespremenljivega. Ko so leta 1921 sestavljali ustavo, je bila samo četrtina skupščine. Demokratska stranka je sicer leta 1921 z resolucijo odbila revizijo, toda ta resolucija ni prešla v program stranke. Demokratska stranka si ne sme za vedno vezati roke, do bo proti reviziji. Predno pa se prestopi k reviziji, se je treba zediniti o vsebini revizije. Jaz sem revizionist, je izjavil dr. Marinkovič. Pripoveduje se, da se je dr. Svetozar Pribičević ob tej Marinkovičevi izjavi držal prav kisljo. Za revizijo, proti reviziji! To sta gesli, pod katerimi se bo v demokratski stranki vodila notranja borba. Ideja revizije torej pridobiva vedno več pristašev.

Nedeljsko zborovanje demokratov v Zagrebu je poteklo mirno in prav malo opaženo. Nastopila sta Pribičević in Marinkovič. Prvi na znani način in z znanim frazami, drugi je pa razlagal svoj načrt o samoupravi. Prvi je imenoval vse, ki vidijo tri narode v tej državi — posebno pa še Radiča, veleizdajalce, drugi je pa resno in mirno govoril ter tudi izjavil, da nikjer ne stoji, da bi morali biti demokrati od leta 1921 za vedno proti reviziji ustave. V resoluciji se je izreklo zaupanje Pribičeviću in načelno sprejelo Marinkovičev načrt. — Zbor ni bil ne krop ne voda. Pravih pristašev Davidovičeve struje na njem sploh ni bilo.

Jugoslavija in Rusija. Na beograjskem poročevanju o zblizanju z Rusijo je kakor po navadi mnogo neiskrenosti. Med drugim so sovjetskim zastopnikom kratkoma podtaknili tudi izjavo, da hoče Rusija stopiti za vsako ceno v stike z Jugoslavijo. To je moral zastopnik sovjetske Rusije v Pragi zanikati ter odločno razložiti, da Rusija ne misli na zveze »pod vsako ceno«. Od Rusije kaj takega pričakovati, ko je odbila že toliko ljutih napadov, je seveda več kot smešno. — V Beogradu so vedeli tudi veliko povedati o splošni razorožitvi rusko-carističnih oficirjev in končno tudi to, da se je Wrangel popolnoma umiril in da misli celo v Ameriko. Koliko je na vsem tem resnice, se je pa dobro videlo pretečeni teden, ko so se Wrangelovci in drugi caristi zbrali v Beogradu, da naglašajo svoje »svete pravice« do življenja brez dela v bogastvu in razkošju in da protestirajo proti zblizanju Jugoslavije z Rusijo. Ob tem zborovanju se je pokazalo, da Wrangel pri nas še vedno drzno in izzivalno komandira, ker so vsi njegovi oficirji prišli oboroženi in ker je beograjska policija

preganjala domače študente, ki so dali duška svojemu ogorčenju nad tako predrznostjo.

Sovjetski delegati v Beogradu. Beograjsko in zagrebško časopisje poroča, da so dospeli v nedeljo v Beograd tri osebnosti ruske sovjetske vlade. Imena in namen prihoda se prikriva, značilno je pa to, da sta Ruse na kolodvoru pričakovala in sprejela dva člana zunanjega ministrstva. Iz tajnosti tega sprejema in posvetovanja se tudi vidi, da se naša vlada noče zameriti ruskim caristom.

Incidenti na albanski meji. Kakor smo že zadnjič poročali, je zavladalo v Tirani veliko razburjenje, ker so došla poročila, da SHS žandarji prestavljajo mednarodno določene mejnike na severni meji. To so poročali že par dni razni inozemski listi, sedaj pa pride beograjska »Tribuna«, ki ve povedati, da se meja ne prestavlja od naše, temveč od albanske strani in da so naši žandarji zalotili in pregnali albanske komite, ki so mejnike prestavljali. Prejšnja poročila trdijo, da je albanska vlada protestirala pri naši, iz Beograda se pa zatrjuje, da je bilo to ravno narobe.

Po svetu.

Kako si Italija osvojuje Reko. Po praznikih se je na Reki začela izmenjava jugoslovanskih kron prvega žigosanja. Ko bo to gotovo, pride na vrsto izmenjava kron drugega žigosanja in končno se bodo izmenjale reške krone. Jugoslovanske krone se zamenjajo v relaciji 10 do 15 centesimov, reške krone pa v relaciji 40 do 50 centesimov. Na Reko so dospeli večji oddelki italijanske vojske ter zaprli vse meje. Posebno strogo se pazi na našo mejo. Popisujejo se tudi vse zaloge blaga, ki se nahaja na Reki, in radi tega vlada splošno mnenje, da bo Reka prav kmalu v carinskem oziru popolnoma pod Italijo.

Angleške zahteve od Jugoslavije in Rumunije. — Anglija kot upnik Jugoslavije in Rumunije zahteva od teh dveh držav pojasnilo, kakšne garancije sta dali Franciji za novo oboroževalno posojilo. Ta angleška zahteva je razumljiva, ker upnik ne more trpeti, da bi se njegovi dolžniki kar naprej pri drugih zadolževali tako, da potem nobenega dolga ne bodo mogli plačati.

Poljska in Mala antanta. Z ozirom na konferenco male antante, ki se bo vršila ta mesec v Beogradu, objasnjuje Poljska svoje stališče, da hoče sicer nadaljevati v Genovi začeto delo ter podpirati Malo antanto v njeni mednarodni politiki, stopanje v Malo antanto pa sedaj za Poljsko ni ne aktualno in ne realno.

Ogrski grof kot obtožitelj sedanjega ogrskega režima. Grof Karoly, obsojen od današnjega ogrskega režima, ki je bival tudi pri nas je izdal že drugo knjigo o svojem naziranju, kako bi se moral urediti sedaj ogrska država. Grof Karoly je poštnjak, ki zahteva pravi parlamentarizem in zato v današnji Ogrski nima obstanka. V njegovi odsotnosti so ga obsodili in sedaj živi na Dunaju, kjer izdaja knjige svojih spominov, razlaga tudi, kako je postal sovražnik vojne politike. Ko se je svetovna vojna začela, se je ravno vračal iz Amerike, kjer je politično deloval med svojimi rojaki in ravno znanstvo z nekaterimi pariškimi žurnalisti mu je pomagalo, da ni ostal v francoskem ujetništvu, temveč je lahko potoval domov. Doma so bili vsi vneti za boj, ker so vedeli, da doma tudi ostanejo, in njega, ki ni ostal v ujetništvu, so gledali kot izdajalca. Javil se je na fronto ter je bil prideljen kot rezervni praporščak (Fähnrich) 1. Honved-kavalerijskemu regimentu. Ko je bil njegov bataljon na odhodu v Galicijo je bila njegova žena ravno na porodu. Njega je skrbelo, pa mislil si je: vojna je vojna. Naenkrat pa se odhod njegovega »marš-bataljona« odloži od 12. oktobra 1915 na več dni in ko mu žena porodi, odidejo. Še le pozneje je zvedel, da so njegovi prijatelji aristokrati izposlovali radi njega preložitve. Tedaj je občutil, da je to velika krivica, ker je toliko drugih, ki se jih žene v smrt na fronto, pa nihče ne vpraša, če mu žena slučajno pričakuje dete. Ko je prišel na bojišče v Galiciji, ga je divizioner, ogrski plemič takoj pridržal pri divizijskem stabu, češ, da rabi tudi nižje oficirje. Tu jih je bilo vse polno, ko je pa prišel poveljujoči general Pflanzler Balin na inšpekcijo, je pa divizioner poskril večino svojih oficirjev ter pri inšpekciji samo one pokaazl, ki so mu pripadali po predpisu. Praporščak grof Karoly se je naj prej čutil, zakaj se mora skrivati, pozneje pa je zvedel, da je tako pri vseh avstrijskih vojaških komandah: da se vsi protežirani oficirji skrivajo zadaj, dočim lahko drugi crkavajo v prvih vrstah. Tako dolgo se je silil na fronto, da je to tudi dosegel, in ko je bil tam, je zopet videl vso korupcijo militarizma. Zdrav, protežiran oficir se je vozil odlikovan nazaj, drugi so pa ginili z navadnimi vojaki vred, ki so morali nositi vso vojno zločinško gorje, povečano še radi tega, ker je protekcija zlasti glede aristokratov igrala tako veliko vlogo. Grof Karoly je ravno med militaristi svoje vrste in svojega rodu spoznal, kako mora postati vsak pošten, nepokvarjen človek najodločnejši pacifist in protimilitarist. —

In Ogrska, ki ima iz takozvanih »najvišjih slojev« take ljudi, pač ne more dolgo prenašati sedanjega režima.

Venizelosov povratek. Vsled neznanih vzrokov je Venizelos spremenil smer svojega potovanja v Grčijo. Preje je nameraval potovati preko Marseillea z ladjo, sedaj pa bo potoval z Orient-Ekspresom preko Beograda, tako da bo dospel že v četrtek v Atene. Svrha njegovega potovanja je, kakor je sam izjavil, da prepreči notranje boje in reši domovino. Usodo države prepušča popolnoma narodu, ki se bo odločil za to ali ono smer potom plebiscita.

Usodna zrakoplovna nesreča. V Parizu povzročila veliko vznemirjenje nesreča najboljšje zrakoplovne križarke »Dixmude«, katero je minister marine poslal na poizvedevanje. Sedaj je gotovo, da se je »Dixmude« ponesrečila. Meteorološka postaja v Algieru je javila, da je križarke zadela strela v noči od prošlega četrka na petek, iz nekega obmorskega kraja Sicilije je pa prišla vest, da so ribiči potegnili iz morja truplo nekega francoskega oficirja, ki bo najbrž komandant ponesrečene zračne flotile. Opozicija proti sedanji francoski vladi očita vojni pravici, da je njena zanikernost kriva te nesreče. Po raznih listih se trdi, da je prvi monter »Dixmude« pred poletom izražal bojazen nesreče, čes, da niso v redu vsi stroji. O tem so bili poučeni tudi mero-dajni krogi, pa so vendar zaukazali usodepolni polet ter tako povzročili propast najboljšje zračne križarke ter najboljšega avijatičnega osovja. Ta nesreča bo najbrž vrgla tudi ministra marine. Tako je v Franciji, pri nas so pa tisoči in tisoči rekrutov propadli, ministri so pa ostali.

Stranke v Rumuniji. V Rumuniji so na vladi liberalci in še pred par mesci se je računalo, da se bodo liberalci morali umakniti ljudski stranki, pod vodstvom generala Avarescu. Sedaj je pa naenkrat nastal v ljudski stranki razkol, en del je ostal pri generalu, drugega pa vodi Argetojano. Sedaj ni misli, da bi bila ta stranka naslednik liberalcev. Mogoče bo to nacionalna stranka, ki je centrumaška, a zelo nasprotna liberalcem. Ostanejo še nacionalni demokrati in pa seljaška stranka. Prvi so preslabi, seljake se pa smatra za levičarje in celo za boljševike in proti njim bi se združila vsa bojarska in gosposka sila.

Beležke.

Uradniška raja. Beograjska »Pravda« spominja svoje čitatelje da je nekdanji srbski knez Miloš že leta 1833 v svojem prestolnem govoru priznal, da so uradniki preslabo plačani in da bo treba za nje bolj skrbeti. Sedaj je že 90 let minulo in vladna skrb za uradnike je še vedno mrtva črka na papirju. Uradniki so bili in so še vedno raja, ki naj dela, trpi in molči. »Pravda« bi dobro storila, če bi še to povedala, da se skozi 90 let mastijo eksponenti režimov ter da je razkošje in nagrabljeno bogastvo teh elementov glavni vzrok, da velika večina uradništva trpi in strada kot prava raja.

Na kaj vse pridejo Srbijanci. Za srbijansko mentaliteto najbolj značilne želje ter zahteve prinaša vedno »Beograjski Dnevnik«. Ta časopis urejuje znani Krsta Cievarič, ki je bil svojčas anarhist, revolucionar ter republikanec in ta mož je zadel naenkrat na pristno srbijansko idejo: Kralj bi naj postal predsednik vlade. Glede ravnokar omenjene zahteve piše »Beograjski Dnevnik« takole: Kralju je pač izmed vseh političnih faktorjev ležeče največ na državi in narodu. Kralj bi moral izdati na vse naše državniške energičen proglas in poziv, da se sestanejo, se med seboj posvetujejo in najdejo pot, po kateri bi bil mogoče izmot iz sedanje, nevzdržne krize. Ako bi se tem državnikom ne posrečilo najti izlaska iz krize, pa bi naj kralj sam sestavil vlado, katere predsednik bi bil ravno on, a seve bi se moral naslanjati na strokovnjake, katerim je na tem, da se otme pred pogubo domovina. Pri Srbih je vse po drugod nemogoče — mogoče in se torej nikakor ne smemo čuditi klicu beograjskih žurnalistov: kralj bi naj bil predsednik vlade.

Zgodovina ministrske blagajne. Zunanje ministrstvo je naročilo na račun reparacij v Nemčiji velikansko blagajno iz betona in železa, da bi se v njej shranjevali važni spisi. Blagajna je dospela in postavili so jo v posebno sobo, prej pa določili posebnega vestnega in zanesljivega uradnika, da na njo pazi ter shranjuje važne dokumente. Ta uradnik se je pa tako dobrega in spretnega izkazal, da je že prvič v njo z dokumenti vred tudi ključke zaprl. Kako sedaj blagajno odpreti? Ministrska gospoda se je dolgo posvetovala ter je končno tudi beograjske mojstre in strokovnjake poklicala na posvet. Prvi mojstri so rekli, naj se obroči razbijejo, ker se drugače ne da odpreti, drugi so pa mislili, da bi bilo treba ključavnico vzeti ven, pa to je bilo že prepozno, ker so bili po nasvetu prvih že obroči razbiti. Blagajno so poslali potem nazaj v Nemčijo in ker je tam tudi niso mogli več popraviti, se je mnogo pisalo sem in tje, dokler ni bilo končno dano »naredjenje«, naj se blagajna razstreli, kar se je tudi zgodilo v okolici Berlina.

Dnevne novice.

Se le sedaj. Novoletni »Tabör« se je spomnil, da bi bilo dobro, ako bi tudi demokratska stranka začela po deželi razna predavanja, kakor že to dela od nekaj SLS. Radi teh predavanj pa je »Tabör« v škripcih in sicer, ker ni predavatelj. »Tabör« prosi v novoletni številki, naj se javijo vsi demokrati, ki čutijo v sebi voljo in sposobnost za predavateljstvo, naj se javijo tajništvu JDS v Mariboru in naj javijo tudi temata, katera hočejo obravnavati. Vsaka stranka ima svoje govornike in predavatelje,

napoveduje 20 let svoj pohod na deželo, a je še ostala do danes omejena samo na mesto in kak trg in to največ radi tega, ker nima predavatelj in še taisti, ki bi bili, samo najnaprednejša, ki sega od »St. Ilja do Kajmakčalana« — JDS — še le sedaj razpisuje natečaj za predavatelje. Pa tudi ta novoletni razpis bo zaman, ker JDS že ne poznajo požrtvovalnosti. A vzemimo slučaj, da bi se se res oglašil kak mariborski dr. Koderman ali Lipold kot predavatelj, komu pa hoče predavati na deželi? Demokratje v mariborski oblasti naj vzamejo v roke samo izid zadnjih volitev in potem bodo videli, kdo bo poslušal njihova predavanja.

Glas vpijočega iz demokratske puščave. Odkar je stopil »Narod« pod dr. Žerjavov vpliv, trobi po njem v prvih dnevih noticah sam dr. Žerjav o koncentraciji naprednih sil. Za letošnje Novo leto je spustil dr. Žerjav v »Narodu« zopet v prvi dnevni notici belega goloba, ki bi naj prinesel razcepljenim naprednjakom rešilno vest: ne ločitve, združitve sedaj so časi! Dr. Žerjav pravi v tej notici, česar ni nikdo znal doslej, da so bili naprednjaki pri nas pod staro Avstrijo hrbenica in možgani slovenskega naroda. Gotovo prištevajo dr. Žerjav k tej hrbenici in možganom sebe in svojo na 6 mesecev ječe obsojeno goljufo. Potem, ko je prišel prevrat, pravi dr. Žerjav dalje, je bila vsa napredno-slovenska inteligenca, ki je »organizirala« prevrat, združena v skupni in eni stranki, ki je prevzela vodstvo slovenske politike. Dr. Žerjav je zamolčal, da so prišli izdajice slovenske samostojnosti, demokratje, samo po milosti SLS na politična mesta. Dr. Žerjav piše dalje: Naprednjaki so vodili Slovenijo, a žalibog so se pri tem poslu skavali in iz naprednjaštva se je rodila: samostojna, narodno-socialna, narodno-napredna in radikalna stranka. In te napredne stranke se danes grizejo ter bijejo na nož in ogrožajo skupno napredno stvar. In ob koncu novoletne notice zaključuje dr. Žerjav, da je bilanca naprednosti v letu 1923: razcepljenosti. V letu 1924 mora biti drugače: naprednjaki se morajo združiti! Tako žalostne letne bilance ni napravila in v javnosti priznala še nobena stranka, kakor ravno »hrbenica« in »možgani« slovenskega naroda — demokratje! Gorje bi bilo za slovenski narod, ako bi bili res demokratski koritarji, pijavke ter goljufi hrbenica in možgani slovenskega naroda, a je hvala Bogu v istini drugače in so ravno slovenski naprednjaki: smeti in izvržek dobrega slovenskega naroda.

Pucelj na Štajerskem. Pred nekaj dnevi smo čitali v listih, da se snuje nova zveza med radikali in samostojneži. Radikali pač uvidevajo, da njihova stranka nikakor ne pride naprej na deželi. Zato so si najeli za priganjače ljudstva bivše samostojneže. Te dni se je prikazal v ptuj-skem okraju sam Pucelj v spremstvu slaboznanega Vinka Simoniča od Sv. Urbana in nekega drugega agitatorja od Sv. Marjete. Na dan nedolžnih otrok je ob 5. uri popoldne imel shod pri Sv. Urbanu v gostilni učitelja Ramšaka. Po dolgem prerekanju se je izvolil za predsednika naš pristaž Hamersak; na zahtevo mnogih navzočih samostojnežev je dobil nazadnje Pucelj besedo, a naši v velikem številu navzoči pristaši so mu krepko ugovarjali. Na dan starega leta je priredil shod pri Sv. Lovrencu v Slov. gor., na novega leta dan pa v Ptuj.

Pucelj-Mrmoljeva samostojna slama pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. O Pucelj-Mrmoljevem shodu pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. nam poroča priprost kmet to-le: Tudi mi Šentlovrenčani smo bili deležni izvanredne časti, ker sta nas obiskala v soboto, dne 29. devembra, politična klabasarja Pucelj in Mrmolja. Ponujala sta svojo slamatno kramo, a je ni nikdo maral. Omenjena priganjača beograjskega centralizma sta jo primahala od Sv. Urbana knam peš. Šentlovrenški slabostojni in sicer celi trije, so se napotili k Sv. Urbanu po Pucelja in Mrmolja in so jim delali častno spremstvo od Sv. Urbana do Sv. Lovrenca. Slabostojni šentlovrenški komandir Lojze Holc si je sicer že celi teden pred shodom brusil pete po fari, da bi dobil voz za samostojna govornika, a je bilo njegovo tekanje zaman. Ljudje so odločno odklanjali, da bi prevažali kar dve izdajici slovenske samostojnosti od Urbana k Lovrencu. Pucelj in Mrmolja sta morala vzeti pešpot pod noge, ako sta se hotela pokazati Lovrenčanom. Udeležba na shodu je bila skromna in od teh skoro sami naši najzavednejši pristaši, ki so brili norce iz Puceljevih nemških volov in jugoslovanskih praščev. Cel Puceljev govor je bila ena prismojena lažnjiva klabasarja. Saj drugega ni znal povedati, kakor da je vsega zla kriv dr. Korošec in kar je pri nas pod Jugoslavijo dobrega, to vse je izposloval on, mesar iz Velikih Lašč, in bivši samostojni poslanci. Zaletaval se je po komedijantski navadi v: dr. Brejca, Kremžarja itd. Kot drugi govornik je tulil Mrmolja in grmel sedaj v najbolj mrzlem zimskem času o izvozu sadja (so menda pri Mrmolji sedaj jablane v najlepšem cvetju). Agitiral je še za neko družbo »Panonija«, ki bi bila nekaj drugi »Ekonom« in ki bi polnila žepo slabostojnim generalom. Šentlovrenčani so se obema govornikoma smejali in ju pač poslušali, ker je sedaj po zimi dovolj prostega časa in zabava s Puceljem in Mrmoljo je bila zastoj. Mestjani pač imate plese, gledišče in kino, mi Lovrenčani pa smo imeli za praznike teater s slabostojno firmo »mesar Pucelj in črešnjak Mrmolja.«

Ali je sodstvo samo za bogate? Pod tem naslovom razpravlja nedeljsko »Morgen« o novih taksah ter dokazuje, da nanašajo revnejšim slojem velikansko škodo. Pred sodiščem je siromak brez vsakega varstva, ker ne zmore visokih taks za sodnijsko postopanje. List navaja slučaj iz zagrebške okolice, kjer se je oče dveh sinov vdrugeč oženil ter potem na voljo ženinih sorodnikov njej prepisal posestvo. Po očetovi smrti so sinovi seveda tožili in že sedaj so sodnijski stroški narastli na 60.000 D. Onemogočeni so tudi odškodninski procesi. Kako naj vodi navaden človek proces proti železnici ali pa proti kaki bogati zavarovalni družbi? Če se je kdo

poškodoval na obeh nogah ali pa celo izgubil oči, bi moral plačati pri odškodninskem procesu za pol milijonsko odškodnino 15.000 D takse in tega ne zmore. Po šestniku zgori na en milijon zavarovana hiša. Od zemljišča plačuje naprej davek kakih 20 D letno in če zavarovalnica tudi noče plačati zavarovalnine, mora posestnik vendar plačati 30.000 D na taksah in pristojbinah. In če tega ne zmore, ne pride potom sodnije do odškodnine. Če ni taks vnaprej, ni procesa. V Srbiji, kjer še ni zemljiške knjige, pa seveda drugače naredijo. Tam se vloži samo 300 D od posesti, katere vrednost ni ugotovljena, dočim rastejo pri nas pristojbine in takse kar v stotisoče dinarjev. Posebno značilno pri vednem zvišanju pristojbin je pa to, da državna uprava za sodišča še ni prav nič storila. Če tudi se plača pri vsaki tožbi samo za pisarniški material 150 D, kar bi pri zagrebškem sodišču znašalo na dohodkih 100.000 D, so sodnije še vedno najslabše opremljene ter založene s pisarniškim materialom. O zboljšanju gmotnega stanja sodnijskega osovja se da pa seveda še manj govoriti. Novi pristojbinski zakon še nekaj mescev ne sme ostati v veljavi, če se uprava noče postavljati s tem, da nima nobenega humanega razumevanja in nobenega socialnega čuta.

Profesorji za povišanje dijaških štipendij. Profesorji beograjske univerze so stavili ministru prosvete Miši Trifunoviču predlog, da se vsem dijakom-štipendistom povišajo štipendije, ker z današnjimi dijaki nikakor ne morejo izhajati. Dijaštvo vsled tega silno propada in veliko število teh bednikov boluje že na tuberkulozi. Zadnji čas je že, da se njihovo bedno stanje izboljša. Minister je profesorjem obljubil, da se bo za dijake resno zavzel.

Nekaj novic iz Koroške. Iz Selenberga nam poročajo: Prav prijetno je bivati višje v hribih in gledati zanimivosti, ki se doigravajo po dolini. Nas prav pridno obiskujejo temni elementi iz Avstrije, ki kradejo pri Slovencih in uganjajo tudi razne druge zločine. Pred nekaj dnevi se je priklatil iz Avstrije v Libeliče nek fantalin, ali bolje rečeno potepuh, in se je tamkaj obesil. Za tem se je pripeljal iz Avstrije v Libeliče nek drug uzmovič, ki je oropal cerkev keliha in zgodovinsko znamenite monštrance. Na sv. večer pa je obiskal Libeliče Herman Brunoluha iz Guštanjna. Ta človek je v svoji nemškutarski podivjanosti na naravnost živinski način napadal ljudi po gostilnah, delavce na cesti in celo nekega železniškega uradnika, ki se je mirno vračal proti domu, se je ta divjačina lotil. Slovenci spoštujemo sveti večer in sploh praznike, a nemškutarji ni nič svetega. Treba pa tudi pribiti, da je Brunoluha zagrizen nemškutar, ki pa živi ravno od žuljev slovenskega delavstva in posebno še kmetskega naroda. Za surovost, katero je uganjal ta nemškutar na sveti večer 1923, se bomo mirni in pošteni Slovenci najlažje maščevali na ta način, da tega divjaka bojkotiramo v trgovskem oziru.

Kako se gibljemo v Središču? Bali smo se skoraj že, da nam bodo vse stranski veliki napori, ki smo jih imeli z ozirom na stavbo Društvenega doma zadnji dve leti izčrpali naše moči, da ne bo več trdne volje in veselja za podrobno delo v naših organizacijah. Toda — ravno nasprotno! Preteklo poslovno leto našega izobraževalnega društva je bilo vsled vztrajnega dela izredno plodonosno. Tekom zimskih mesecev so se povsem uredili notranji prostori Društvenega doma: dvorana poslikala, poslalil nov gledališki oder in naprava za električno razsvetljavo dovršila. V teh krasnih prostorih se veselih src zbira predvsem naša mladina, ki se je izkazala kot neuklonljiva kljub vsem oviram in naporom, si vežba svoje duševne in telesne moči ter se navdušuje za svoje prelepe nazore. Prireditve, ki so se vršile v preteklem letu, delajo vso čast našim organizacijam in javnost jim je dala svoje priznanje. Razni viharji, ki so se pojavili bodisi od zunaj ali znotraj, so sicer majali naše vrste, a zlomili jih niso, temveč še bolj utrdili. Vztrajnemu delu slede uspehi, posebno še, ker imamo v svoji sredini moža — kot predsednika izobraževalnega društva, ki je vzor nesebičnega dela, ki je žrtvoval vse, da se je dovršil naš Društveni dom. Č. g. kaplan R. Erklavec je naš — središki Krek, ki si je s svojim delom spletel trajnih lavorik, zgradil si v naših srcih večen spomin. Bog živi! Podrobno poročilo o društvenem delovanju bo prinesel »Naš Dom«.

Prvi slovenski misijonski tečaj se bo vršil v Ljubljani dne 6. in 7. januarja 1924. Spored: 6. januarja: zjutraj ob 6. uri skupna sv. maša in sv. obhajilo v cerkvi sv. Jožefa. — Od 10. do 12. ure predavanje v Ljudskem domu: 1. Uvod; utemeljitev misijonske misli (prof. Ehrlich). — 2. Misijonska misel med inteligenco (prof. Grafenauer). — 3. Misijonska misel med učiteljstvom (g. Kržišnik). — Popoldne ob 16. uri: Misijonska pobožnost s pridigo v cerkvi sv. Jožefa. Ob 17. uri v Ljudskem domu: 1. Sedanje stanje in bodoče naloge misijonov (prof. Pavlin). — 2. Skioptične slike iz misijonov (razlaga g. Kalan). — 7. januarja od 10. do 12. ure: 1. Unio Cleri (prof. Ujčič). — 2. Misijonska ideja v šoli in na prižnici (g. Tumpelj). — 3. Misijonska ideja in Hrvatje (g. Bučič). Popoldne od 15. do 17. ure: 1. Društvo za razširjanje sv. vere (g. Anžič). — 2. Misijonska misel v društvih in družinah (g. Lindič). Vabimo k tečaju vernike vseh slojev; vabimo č. gg. duhovnike in učitelje, posvetno inteligenco, akademike; vabimo društva, ki naj pošljejo po enega zastopnika. Kdor želi prenočišča, naj to sporoči na podpisani naslov. Za pripravljalni odbor: Dr. Lambert Ehrlich, predsednik, Anton Anžič, tajnik, stolno župnišče.

Smrt v Donavi. Ravno na Božič se je hotelo nekoliko pijanih delavcev iz Novega Sada voziti s čolnom po Donavi. Ker pa nobeden izmed njih ni znal spretno veslati, jih je zgrabil velik vodni vrtnec ter preobrnil čoln. Vsi trije delavci so kmalu utonili.

Volkovi v Primorju. Na Grobniškem polju v Primorju so se vsled ostre zime, ki vlada v Liki, pojavili volkovi v večjem številu. Tamošnji pastirji niso vajeni videti volkov, pa so jih v začetku imeli za pse, no, kasneje so uvideli, da so to malo večjega spoštovanja vredni gostje. Pregnali so jih s krikom in palicami. Najbrž volkovi še niso bili preveč lačni, pa so se zadovoljili samo z ogledovanjem čred.

Tihotapci v Bečkereku. Oblasti v Vel. Bečkereku so prijele večjo tihotapsko družbo, ki je že dolgo časa tihotapila iz Rumunije v Jugoslavijo in nazaj razno blago in zdravo valuto. Preiskava je dala zopet staro in znano pesem: naši in rumunski obmejni organi so bili podkupljeni ter so delali skupaj s tihotapci.

Obkoljeni razbojniki. V okolici Nikšiča v Črnigori je orožništvo zvedelo za skrivališče razbojniške čete slavnega razbojnika Save Razpčoviča, ki se je vsled velikega snega nastanil s svojimi tovariši v hiši nekega tamošnjega kmeta. Četa orožnikov je obdala njegovo skrivališče in začel se je boj, v katerem je padlo okrog 11 razbojnikov. Ostale orožniki še oblegajo ter se bodo morali udati ali pa bodo mrtvi.

Umorila moža. V okolici Osjeka v Baranji je živela 52letna Juliška Bako v divjem zakonu z 32letnim Janošem Torom. Med obema je zadnje čase vladalo bolj napeto razmerje. Janoš se je nekega dne napil ter grozil ženi, da jo hoče ubiti. Ker jo je hotel v resnici napasti, je zgrabila za sekiro ter ga tako nesrečno udarila po glavi, da je obležal na mestu mrtev. Ubijalka je po zločinu odbežala v Osjek, kjer jo je policija naglo našla in zaprla.

Zima in sneg. Slovenija je Božič in začetek Novega leta preživela še precej srečno. Dasi je vladal hud mráz, v par jutrih se je živo srebro skrčilo na precej stopinj pod ničlo, snega in sneženih zametov, ki bi ovirali promet in povzročili škodo, dosedaj še ni bilo. Drugače pa je v drugih, zlasti južnejših delih naše države. Vsled snežnih zametov je v Liki na Hrvatskem promet na železnicah ustavljen. Poštna zveza z Dalmacijo je na mnogih mestih pretrgana. V severni Vojvodini so nastali hudi snežni zameti, ki ogrožajo ves promet. Na stranskih progah subotičkega železniškega ravnateljstva vozi dnevno samo po en vlak, pa še ta prihaja z velikim zamudami na svoje mesto. Najhuje je vsled snega prizadeta Macedonija. Še pred kratkim časom so listi javljali, da vlada v Macedoniji skoro spomladansko vreme. Malo pred Božičem pa je začelo snežiti in v nekaterih krajih še sedaj pada sneg. Ponekod je zapadel v višini več metrov. Telegrafске in telefonske žice so na mnogih mestih pretrgane. Železniški promet na progah Gradsko—Bitolj in Skoplje—Ohrid je popolnoma ustavljen. Prebivalstvo hudo trpi vsled hudega mraza, še bolj pa radi volkov, ki ogrožajo cele vasi; v neki vasi v neposredni bližini Skoplja so pri belem dnevu raztrgali neko staro žensko. Hleve napadajo kar v celih trumah in ovce pokoljejo. — Mráz in snega pa ni zadel samo naša država, na severu trpi zlasti Nemčija in Čehoslovaška vsled mraza. V Berlinu je nekaj dni moral počivati poulični promet vsled visokega snega. Toplomer je mnogo krat kazal nad 30 stopinj C pod ničlo. Tudi na Češkem, v Pragi, je mráz dosegel 30 stopinj C pod ničlo. V Avstriji trpi promet vsled snežnih zametov. Na progi Innsbruck—Švica je vsled visokega snega na Arlbergu nekaj dni ves promet počival, kar je izzvalo velikansko nagomiljenje tovornih vagonov. Nad 3000 tovornih voz, naloženih z blagom za Švico, je stalo tri dni na odprti progi, da se je mnogo blaga pokvarilo. — Ker je zapadel velik sneg že vse sosedne pokrajine okrog Slovenije, ga lahko tudi pri nas pričakujemo v najkrajšem času.

Kakšno bo leto 1924? Kaj pravi stoletni koledar? — Kogar ne zanima, kako bo novo leto 1924? Prijatelji in znanci si želijo «srečno novo leto» in vsega v izobilju. Izobilje in dobra letina pa je zelo odvisna od vremenskih prilik. Razni preroki radi naprej ugibajo, kako bo izpadlo prihodnje leto. Toda malokdo ugane približni njegov potek; najsigurnejši je v tem še menda takozvani stoletni koledar. Za novo leto 1924 prorokuje stoletni koledar takole: Letina bo še prilično dobra. Vreme bo bolj vlažno, kakor suho in radi tega bo leto precej plodovito, toda vse bo dozorelo radi dolge zime približno tri tedne kasneje, kakor po navadi. Pomlad bo do maja hladna in vlažna, v sredi maja med 10. in 18. bo suha in topla, nato pa do konca mrzla. Poletje bo v začetku mokro in mrzlo, v sredini precej ugodno, dasi bo precej neviht, proti koncu bo pa vroče in soparno. Ker je letni vladar v letu 1924 Jupiter, bi bilo mogoče, da bo vladala suša, kar bi pa vsekakor iznenadilo, ker se to dogaja vsakih 28 let enkrat. V tem slučaju bi nastala velika draginja. Jesen bo zelo deževna. Zima bo v začetku hladna z velikim snegom, proti koncu bo pa ugodna in brez snega, toda precej vetrovna. Za posamezne mesce prorokuje stoletni koledar to-le: Marec: od 22. do 24. dež in sneg, nato bo pa zamrznilo in nastopilo bo jasno vreme do 27., potem zopet oblačno in dež. April bo jako lep do 9., potem dež, sodra, proti koncu bo pa zamrznilo. Maj: od 2. do 22. zelo lepo in toplo, potem pa nevihte, proti koncu mráz. Junij bo od kraja mrzel in deževen, kasneje, od 8. do 21. topel in veder, od 21. do 24. dež s točo, po 24. pa spremenljivo vreme. Julij bo do 9. precej hladen, naprej pa vroč in vladala bo suša. Avgust bo lep in vroč do konca. 30. bo nastala velika nevihta. September bo od kraja deževen in hladen, od 10. do 14. bo lepo, zatem tri dni dež in tri dni lepo, od 21. do 25. dež, konec meseca bo pa lep. Oktober bo do 8. lep. Nato bo oblačno do 14. 17. bo nastal mráz, 18. bo pa že zamrznila voda. Od 19. do 21. bo lepo samo popoldan, od 21. pa do konca bo oblačno. November: do 7. lepo, nato dež, od 11. do 16. bo snežilo, od 16. naprej bo pa lepo vreme. December bo v začetku meglovit in snežen, od 10. do 18. bo suho-mrzlo vreme, 28. bo dež, 30. in 31. pa lepo vreme. Bolezni, nalezljivih in nevarnih, bo v letu 1924 zelo malo. Na jesen bo razsajala

griza. Rib bo zelo veliko v rekah. Vino ne bode posebno dobro; pridelalo se ga bo malo in še to bo kislo. Mrčesa bo radi hladnega leta malo. Na jesen bodo napravile dokaj škode poljske miši. Letina bo dobra. Ječmena bo dovolj, toda kmetje ga morajo varovati, ker dve naslednji leti ne bode nič ječmena. Ovs, fižola in pšenice bo malo. Mnogo se bode pridelalo sena, otave, zelja in repe. Tudi s senom bo treba štediti, ker v naslednjih dveh letih bo malo krme. Lan bo slabo obrodil. Jesenske setev bo treba prej posejati, dasi se bo zima začela precej pozno. Na spomlad leta 1925 bo oster mráz, pa je potrebno, da pride pšenica jeseni čimprej v zemljo. — Tako prerokuje stoletni koledar. Za vse mesce in tudi dneve določa že naprej vreme, toda vprašanje je, če se bo narava koledarjevih določil držala ter ne bo na lastno pest prevrgla vse račune stoletnega koledarja.

Emisijska pristojbina delniških družb. Z zakonom z dne 27. junija 1921 na 2 odstot., oziroma 4 odstot. določena emisijska pristojbina delniških družb se je s čl. 197, finančnega zakona za leto 1922-1923 povišala na 3 odstot., oziroma na 6 odstot. Ker pa zakon o proračunskih dvanajstinah za mesce januar, februar in marec leta 1924 razveljavlja čl. 197 finančnega zakona za leto 1922-23, se na 3 odstot., oziroma 6 odstot. povišana pristojbina izza dne 1. januarja 1924 znižuje na prvotno izmero (2 odstot. in 4 odstot.)

Iz Maribora.

Mariborska oblast in demokratje. Mariborski demokratje so v «Taboru» neskončno veseli, da smo vendarle enkrat dobili mariborsko oblast in velikega g. župana v osebi g. dr. Ploja. Prebivalstvo že čuti po «Taborovi» pisavi blaženost mariborske oblasti na vseh koncih ter krajih. Tako «Tabor» in naši demokratje, a v resnici pa smo ravno glede mariborske oblasti pred babilonskim stolpom občne zmešnjave ter zmede. Od mariborske oblasti imamo še samo g. velikega župana, ki premišlja v svoji sobici na okrajnem glavarstvu: zakaj za Boga milega je prav za prav v Mariboru. Nima prostora niti zase, kaj še le za cel uradniški aparat, ki je potreben z oblast. Ni prostorov za urade, kje pa dobiti stanovanja za uradnike in njihove družine. Gospod veliki župan se je odločil, da bo za bogzna koliko časa on sam reprezentiral mariborsko oblast na ta način, da mu bodo pošiljali važnejše akte iz Ljubljane v Maribor. Tem aktom bo dostavil svoj da ali ne in potem bodo zopet romali v Ljubljano in od tamkaj v Beograd. Tako mariborska oblast, kakršna je resnično sedaj in bo najbrž tudi ostala, bo samo neznošno zavlačevanje rešitve najnujnejših in najvažnejših zadev. Ravno pri mariborski oblasti bodo gospodje centralisti kmalu prišli do praktičnega prepričanja, kaka absurdnost in neizvedljivost je ravno parcelacija države na oblasti. O blaženosti mariborske oblasti bi se naj gospoda pri «Taboru» informirala pri g. velikem županu in ta bi jim sam pojasnil, da smo prijadrali s parcelacijo države pred babilonski stolp upravne zmede.

Tihotapci kokaina. Pred enim mescem so se v Beogradu zelo razburjali nad številnimi prodajalci in tihotapci kokaina, sedaj pa imamo tudi tu v Mariboru odkrito postojanko kokainovcev. V Beogradu so organizirali razprodajo kokaina ruski begunci in ni bilo slišati, da bi preiskava dognala, odkod dobivajo ta strup. Tu v Mariboru so pa izsledili tihotapce, ki so dobivali kokain iz Nemčije in iz Avstrije. Sedež družbe je bil v Ljubljani in eden glavnih tihotapcev je bil neki Sitar, ki je že zaprt po intervenciji mariborske policije. V Mariboru sta bili aretirani dve natakari, pri katerih so se našle večje količine kokaina. Izgleda, da so ljubljanski in mariborski tihotapci kokain dobavljali samo preko meje in pošiljali naprej, a ga niso razpečevali doma.

Tatovi na delu. Doslej še neodkriti uzmoviči so obiskali stanovanje dr. Rapoteca na Aleksandrovi cesti. Pokradli so obleke in druge vrednosti — vse skupaj za dobrih 40 tisoč kron.

Odbor K. M. K. A. Panonija je na svoji zadnji seji sklenil preložiti svoj elitni ples vsled nezgotovljenosti dvorane Zadrúžne gospodarske banke od 6. januarja na 9. februarja.

Tedenski izkaz o nalezljivih boleznih v mestnem okolišu mariborskem od 23. decembra do 29. decembra 1923. Škrlatinka ostalo 7, novih 3, ozdravlj. 0, umrl 0, ostane 10. Difterija ostalo 1, novih 0, ozdravlj. 1, umrl 0, ostane 0. Noriće ostalo 3, novih 0, ozdravlj. 1, umrl 0, ostane 2.

Lepo novoletno darilo dobi vsak stalni odjemalec trvdke Mastek & Karničnik, Maribor, Glavni trg in to od 1. pa do konca januarja.

M. Ljubša:

„Štajerska“ Kapla.

Po določili severne meje med avstrijsko republiko in kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev pripadajo nekatere občine k Jugoslaviji, ki so prej politično in cerkveno pripadale k Srednji Štajerski, oziroma h graškemu okrožju in v sekovski škofiji. K tem občinam pripada tudi politična občina Kapla, prej arveškega sodnega okraja v lipniškem poglavarstvu, z lastno župnijo v lučanski dekaniji. Občina obsega 3053 ha in je imela leta 1910 1222 prebivalcev, ki so priznali razun 23 (1.88%) oseb vsi slovenski občevalni jezik. Občina je torej popolnoma slovenska, kljub šoli, ki jo je podpiral nemški Schulverein.

Politična občina se deli v dve davčni ali katastralni občini: Gornja Kapla (465 duš) in Spodnja Kapla (757

duš). Ker je bila Kapla od leta 1858 cerkveno od nas ločena, pa tudi politično, ter še le pri zadnjih volitvah v avstrijski državni zbor pred vojno prideljena slovenjegraškemu volilnemu okraju, je njena zgodovina za nas precej neznana; zato bržčas ne bo nevhvaležno delo, ako se v naslednjem pečamo z njeno cerkveno zgodovino, s katero je krajevna zgodovina itak več ali manj spojena.

Ko doseže mogočni Golovec, obmenjo gorovje med Štajerskim in Koroškim, Dravo, se na obeh obalah Drave njegovi zadnji izrastki obrnejo proti vzhodu, na južnem bregu Pohorje, na severnem pa Radelj s svojim nadaljevanjem. Od zarez vzhodnje sv. Pankracija (900 m), ki se zniža na 714 m, se imenuje gorovje navadno Remšnik, ter se izgubi v enakoimenovani davčni občini politične občine Gradišče južno od trga Lučane ob »črni« Pesnici. Nekako južnozapadno od trga Arvež, v višini 727 m, se loči od glavnega hrhta nov izrastek, začetek Kozjaka, kateri se potem razprostira med Dravo in Pesnico in konča pravzaprav pri Ptuj. Nekako na kraju, kjer se začne Kozjak razvijati v razne panoge, stoji cerkev sv. Katarine na Kapli, župna cerkev, visoka 779 m nad morjem.

Župnija Kapla meji na severu ob župnijo Arvež, na vzhodu na župniji Lučane in Sv. Duh na Ostrem vrhu, na jugu na Sv. Ožbalt ob Dravi in Brezno, na zapadu pa na Sv. Jurija na Remšniku. Župnija obsega razven občine še dve ali tri hiše občine Oberhaag (Zg. »Osek«) in del občine Javnek; prva občina je v lipniškem, druga v slovenjegraškem okraju. Po najnovjšem šematizmu sekovske škofije šteje župnija 1420 duš.

Ime »Kapla« se izvaja iz besede »Kapela.« Ime zasledimo prvokrat l. 1056. (Pako Zahn UB I, št. 66, 67; Kos, pa »med letom 1041 in 1060; Gradivo III, št. 117, 118.) Quidam nobilis vir in Carinthia nomine Walfrit prepusti solnograškemu nadškofu Balduinu praedium, quod iuxta Sulpam habuit, in loco Chapella dicto in ravno tako tudi drug plemeniti Korošec Eppo praedium suum ad Chapelum prope Sulpam. Sicer je potok Sulpa (Sulm) precej oddaljen, ali vodovje na severni strani Remšnika priteka po Sakovi vendar v Sulmo. Zato tudi Zahn (UB I, Index) pravi: »Kappel bei Amfels.« Tako tudi Kos (n. n. m.) in Zahn ONB (str. 83, tukaj »C. 105550.«), Felicetti pa je (Beitr. zur K. st. Gqu. IX. 73 op. 215) mnenja, da je »Chapella« za davčno občino Hartek, južno od tržne občine Arvež, kjer še danes št. 12 obstoji domače ime »Kappel.«

Na vsak način je ime Kapla jako staro. Župnijska kronika zabeljezuje, da sta se tukaj nekaj križala dva pota od vzhoda na zahod in od juga na sever; križišče je bilo vzrok, da so postavili tam kapelo. Sicer pa se bode težko določilo, kdaj so tukaj zidali prvo cerkev, ker od nje ne preostaja popolnoma nič več. Ime patronata sv. Katarine pa se najde najprej v listini iz dne 22. septembra 1389 (Beda Schroll, UB des Benediktinestiftes St. Paul in Kärnten, št. 302, str. 273). Svetopavelski opat Konrad potrjuje, da je Hensel der Poldi kmetijo pri Sv. Juriju (na Remšniku), na kateri je bil Albreht, in kmetijo tam, ki jo ima Jakob Gellen, in kmetijo, ki jo ima Nikel Prosen (kot podložniki) in »ein hofstaet bei sand Kathrein capeln, ki jo ima Janez in vsa »chellerstett daselbs«, in kmetijo, ki jo je posedal Nikel Stampher, vse fevdi samostana Sv. Pavel, dal kapeli St. Katharina za mašno ustanovo. Opat prepusti ta posestva (to se pravi: dohodke iz njih) kapeli in obljudi svojo zaščito po štajerskem deželnem pravu. (Orig. v drž. arhivu na Dunaju.) Iz te listine posnemamo po sličnosti drugih slučajev, da je bržčas imenovani »Hensel der Poldi« mogoče kak samostanski oskrbnik v tem delu, cerkvico sv. Katarine sezidal in s svojo ustanovo njen obstoj zagotovil. Tri leta prej, l. 1386, zasledimo svetojurskega kaplana Wülfinga na Kapli (Orožen, Bist. Lavant I, 130).

O cerkvi še imamo iz prejšnjih časov sledeče podatke: »Sand Katrein« v uradu Remšnik se imenuje v samostanskem urbarju l. 1463 (Orožen, n. n. m. 605). L. 1532 so bili Turki tudi na Kapli in so cerkev razdejali. L. 1535 jo je labodski škof Filip Renner nanovo blagoslovil, kakor pravi škofijski zapisnik (Orožen, n. n. m. 129) »Eadem die (16. oktobra 1535) consecravit etiam filialem ecclesiam s. Catharinae ad Rembsnech pertinentem per Turcas devastatam; in eadem duo altaria. Supremum in honorem s. Catharinae. A dextris altare in honorem s. Ioannis Bapt.« (L. 1702 je bil posvečen tretji altar v čast sv. Florjanu. Župnijska kronika.)

L. 1767 so namesto dosedanega lesenega stolpa sezidali novega in pod njim napravili zakristijo. Delo je bilo proračunjeno na 1300 fl., kar je župnijska občina plačala. 23. oktobra 1823 je pogorela cerkev z župniščem in šola na Kapli. Prihodnje leto je župnija prosila za dovoljenje, da sme novo cerkev zidati. Sezidali so sedanjo priprosto cerkev, ki ima tri oltarje, med njimi samo glavni kot »altare fixum.«

Poleg cerkve še je prej stala »prastara« kapela sv. Vida. Ko se je l. 1808 zidalo novo župnišče, so jo odstranili; na prošnjo župljanov pa so na drugi strani (vzhodnje?) cerkve sezidali novo kapelo v čast sv. Vida, katero je dne 27. oktobra 1808 marnberški dekan blagoslovil. Bržčas je tudi ta kapela l. 1813 pogorela.

Župnija oziroma lokalija pri Sv. Katarini na Kapli še obstoja le od l. 1752. Preje je Kapla spadala k župniji sv. Jurija na Remšniku. Sv. Jurij sam pa je prvotno bil del prastare župnije Labod. Ko so benediktinci pri Sv. Pavlu že pri ustanovi svojega samostana dobili od ustanovitelja Engelberta Sponheimskega obširna posestva v Dravski dolini in na južni strani Radelja in Remšnika, so začeli od časa madžarskih navalov opustošene kraje zopet krčiti in kultivirati z uspehom, da je na Remšniku kmalu bilo več kakor 100 kmetij. Sezidali so za svoje ljudi na Remšniku tudi cerkev v čast sv. Juriju. Ker je bilo ljudi in obdelane zemlje, torej tudi desetine vedno več, župnijska cerkev pa nezmerno daleč, so benediktinci prosili pri solnograškemu nadškofu kot ordinariju, naj se za vzhodnji del labodske

župnije ustanovi nova župnija. Nadškof Eberhard II. je tej prošnji ustregel in z listino 120 avgusta 27. v Brežah ustanovil novo župnijo na Remšniku, jo izvzel iz sedanje in sedanje župnije-matice, nakazal potrebne dohodke in njene meje določil: a fluio Zochen, usque ad alium fluuium Wodenmude. Ta potoka sta: na zapadni strani Suhi potok, ki se danes imenuje v gornjem delu Janžev potok, v spodnjem pa Egartenbach in se izliva tik ob Sp. Vižingi v Dravo. Na vzhodni strani pa Črmenica, ki se je danes meja med župnijama Kapla in Sv. Duh. Severna meja je bila greben Radelj—Remšnik, južna pa reka Drava. (Konec prihodnjic.)

Od hiše do hiše gre glas o izvrstni kakovosti

Gazela mila

ki se odlikuje po svoji izdatnosti in obilnih penah.

VESELO IN SREČNO NOVO LETO

želi

FRANC ZEMLJIČ,
restavracija «Črni orel», Maribor.

VESELO IN SREČNO NOVO LETO

FRANJO HORVAT,
cerkveni slikarski mojster
vsem svojim naročnikom.

Za dolge in puste zimske večere kupujte knjige
„Cirilove knjižnice“ Dosadaj izšlo 7 knjig.
Dobite jih po zelo nizki ceni v prodajalni
TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU.

Najcenejše in najuspešnejše

oglašujete

samo potom

Oglasnega zavoda

Voršič,

Maribor, Slomškov trg 16.

Pojasnila brezplačno!

Učenec boljših staršev se sprejme v manufakturni trgovini J. Preac, Maribor, Glavni trg 13. 791 2-1

Triboveljski premog vseh vrst priporoča najceneje B. Mejovšek, Sodna ulica 17, telefon 409. 787 3-1

SALAMA
prvovrstna
novo blago
povsem zrelo
se dobi povsod.
Prva hrvatska tvornica salame,
prekajenega mesa in masti
M. Gavrilovič-a s.a. d. d.
Petrinja.
Generalno zastopstvo za
Slovenijo:
R. BUNC,
Ljubljana—Celje—Maribor.

Denar naložite

najboljše

pri

najvarnejše

Spodnještajerski ljudski posojilnici, r. z. n. z.

v Mariboru, Stolna ulica št. 6,

ki obrestuje hranilne vloge po

8% in 10%

oziroma po dogovoru.

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

Somišljeniki, širite naše liste!

Prva žebljarska in železoobrtna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija).

Telefon interurban: Podnart 2.

Brzjavke: Zadruga Kropa.

Žebli za normalne in czkotirne železnice, žebli za ladje, črni ali pocinkani, žebli za zgradbe, les i. t. d., žebli za čevlje. Spojke za odre in prage, spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje za brane. Kljuse za podobe, zid, cevi, žlebe i. t. d. Vijaki z maticami. Podložne pločice. Matice. Zakovice za tenderje, kotle, sode, mostove, pločenino, kolesa itd. Vijačni čepi. Verige.

Vsi v našo stroko spadajoč železni izdelki po vzorcih in rabah najceneje.

Ilustrovani ceniki na razpolago!

TEČAJI ZA STROJEPISJE IN STENOGRAFIJO, ZASEBNO UČILIŠČE LEGAT, MARIBOR,

Začetek novih tečajev dne 3. februarja 1924.

Vpisovanja in pojasnila v trgovini s pisalnimi stroji Legat, Maribor, Slovenska ul. 7 ali v šolski pisarni, Vrazova ulica 4.

Zadružna gospodarska banka

Podružnica v Mariboru.

Izvršuje vse bančne poste najkulantneje. — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tekočem računu.
Izplača vsako vlogo na zahtevo takoj v gotovini.

Poblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.